

Pelesz Nelli (SZTE JGYPK):

Tanítóképzés a két világháború között – a szegedi irányzat

Kulcsszavak: tanítóképzés, professzionalizáció, Szeged, Horthy-korszak, szakmásodás

Kutatásaim központi kérdéseit képezik a tanítói szakma változásai, szakmásodási folyamatai, illetve (szemi)professzióvá válása. A professzionalizáció mikéntjét vizsgáló multidiszciplináris kutatások felvázolták az elméleti kereteket, a fejlődés főbb állomásait. A tanítóságot tekintve különösen a dualizmus kora részletesen vizsgált időszak, azonban a két világháború közötti korszak további kutatásokat igényel. Ekkoriban az oktatási reformok, közéleti-politikai események érdemi hatással voltak a tanítói szakmára is, így annak újra kellett alkotnia önmagát az időszak kihívásainak megfelelően. A hivatásról való gondolkodás, a szakmai öndefiníció kialakításának több terepe is lehetséges, ezek közül az egyik, alapvető jelentőségű maga – az akkor még középfokú – tanítóképző intézet. Itt a tanárok, a velük szoros munkakapcsolatban együttműködő gyakorlóiskolai tanítók, valamint a diákok is állandó eszmecserét folytattak a szakma kihívásaival, feladataival, a felkészülés módjával kapcsolatban. Nem vonták ki magukat az országos jelentőségű események hatása alól sem, sőt igyekeztek konkrét, aktuális gyakorlati válaszokat megfogalmazni a kihívásokkal illetően. A helyben kialakított stratégiák egy része nem maradt meg a lokalitás szintjén, hanem képes volt hatást gyakorolni a tágabb oktatási és társadalmi környezetre is. A szegedi katolikus férfiképző több sajátos újítással igyekezett reagálni az aktuális igényekre, ezeket kimondottan proaktív módon kezelték. Említésre méltó a gazdasági szakoktatás megszervezése, a népművelési tanfolyam beindítása, a számos módszertani-tanmenetbeli újítás stb. Mindezek hozzájárultak nemcsak a szegedi képzés és az itt végzetek tanítói gyakorlatának megújításához, hanem a szakma egészének újragondolásához is. Előadásomban a Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád-Csanád Vármegyei Levéltár, valamint a Szeged-Csanádi Egyházmegyei Levéltár bőséges iratanyagának (tantestületi értekezletek jegyzőkönyvei, általános iratok, püspöki levelek stb.) alapján vizsgálom a tanítói szakma korabeli kihívásait, és ezekkel összefüggésben a szegedi képzés azon sarokpontjait, amelyek alapján joggal kijelenthető, hogy az ún. „szegedi irányzat” nemcsak létezett, hanem érdemi hatást gyakorolt a szakma szélesebb spektrumára is. Az elsődleges források alapján kirajzolódó intézményi profil mélyebb megértése közelebb vihet a tanítóságról, mint foglalkozási csoportról szóló tudományos diskurzus újabb eredményeihez.